UMEÅ UNIVERSITET

Att ta betalt för användning av forskningsinfrastruktur

Handledning för definition av tjänst samt beskrivning av kundkategorier och dess inverkan på prissättning.

UMEÅ UNIVERSITET

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning 2

1 Regelverk att förhålla sig till 3

2 Vad är det ni erbjuder? 5

3 Vilken kund och verksamhet? 6

3.1 Gruppindelning vid tillgängliggörande av teknisk tjänst eller vara 6

3.2 Varför är det viktigt att särskilja uppdragen? 7

4 Prissättning 9

4.1 Interna användare inom Umeå universitet 9

4.1.1 Kostnadsberäkning 10

4.2 Externa användare där aktiviteter och uppdrag finansieras av statsanslag, bidrag eller övriga offentligt finansierade medel 11

4.2.1 Kostnadsberäkning 11

4.3 Externa användare som verkar inom en marknad 12

4.3.1 Kartlägga marknadspris 13

4.3.2 Kostnadsberäkning 13

4.4 Externa användare - kombination företag/offentligt finansierat 15

4.5 Att erbjuda tillgång till forskningsinfrastruktur till underpris eller utan att ta betalt? 15

5 Redovisning och bokföring 17

6 Kalkylmall 19

UMEÅ UNIVERSITET

1 Regelverk att förhålla sig till

Tillgång till ett lärosätes forskningsinfrastruktur för en extern part kan ske i olika form. Beroende på vad som överenskommits är det skilda regelverk att förhålla sig till. Därför är det viktigt att klassificera varje uppdrag för sig.

Informationen inom denna handledning omfattar främst tillgång till det som beskrivs som **teknisk tjänst eller vara**. För användning av forsknings-infrastruktur inom ramen för **uppdragsforskning** eller i form av **forskningssamverkan** gäller andra regler vilket endast omnämns översiktligt.

Från och med 1 oktober 2022 gäller ”Förordningen om avgifter för forskningsinfrastruktur” (SFS 2022:1378) som gäller för alla lärosäten. Förordningen ska ge universitet och högskolor bättre förutsättningar att tillgängliggöra sin forskningsinfrastruktur för andra aktörer.

Förordningen omfattar enbart statliga myndigheter. Regioner och andra organisationer som bedriver forskning och kan tillhandahålla forsknings-infrastruktur omfattas inte av förordningen.

Forskningsinfrastrukturer vid Umeå universitet får ta ut användaravgifter, både för interna och externa användare. För att se definitionen av forsknings-infrastrukturer vid Umeå universitet och finansieringsprocesser hänvisas till *Regel för forskningsinfrastrukturer vid Umeå universitet*. Regel för forskningsinfrastrukturer vid Umeå universitet samt informationen på forskarwebben, Forskningsinfrastruktur .

För externa användare som inte tillhör lärosätet (till exempel anställda vid andra lärosäten, regioner, myndigheter eller företag) får avgifter tas ut med stöd i Förordningen.

Förutsättningarna för att ta ut avgift är att:

- forskningsinfrastrukturen står helt eller delvis under lärosätets kontroll
- den tillhandahålls inom ramen för lärosätets uppgifter samt
- att det finns fastställda och dokumenterade kriterier för tillgänglighet till infrastrukturen.

De kriterier som ska finnas ska tydliggöra vilka infrastrukturer som är externt tillgängliga och hur man får tillgång till dem. För Umeå universitet görs detta genom att infrastrukturerna anger i den årliga inventeringen om de är externt tillgängliga, och sedan själva lägger ut information på sina webbsidor om hur man får tillgång till dem.

Av förordningen följer att universitet och högskolor med staten som huvudman får ta ut och disponera avgiftsinkomster upp till full kostnadstäckning. Med full kostnadstäckning menas att den långsiktiga kostnaden ska täckas. Det innebär att

UMEÅ UNIVERSITET

avgifterna kan beräknas så att de täcker kostnader även kommande år, men det måste vara faktiska kostnader som med rimlig säkerhet kan uppskattas. Det är inte tillåtet att räkna med tidigare års underskott i kostnadskalkylen.

Avgifter som överstiger full kostnadstäckning ska redovisas mot inkomsttitel, vilket i praktiken innebär inbetalning av överskjutande belopp till staten.

Att avgifter i normalfallet ska sättas så att de täcker upp till verksamhetens kostnader innebär att infrastrukturen kan välja att ta ut ett lägre pris än full kostnadstäckning, till exempel för andra lärosäten och regioner.

Avgifterna kan vara olika för olika användargrupper och universitetet kan välja att inte ta ut någon avgift alls. I vissa fall måste ett högre pris, marknadspris, tas ut, läs mer längre ned.

Det är viktigt att göra en kostnadskalkyl genom att beräkna kostnader som förknippas med infrastrukturen och även klargöra tillgänglig finansiering i form av bidrag och interna forskningsanslag. Beräkningarna blir en grund för beslut om prissättning.

Om infrastrukturen tillhandahåller varor eller tjänster som också tillhandahålls på en marknad, alltså sådant som någon normalt betalar för att få, måste man beakta marknadspris. Det ska i normalfallet tas ut marknadspris för varor och tjänster som tillgängliggörs för ekonomiska aktörer för att undvika risken att tillhandahållandet utgör ett otillåtet statsstöd.

Om infrastrukturen agerar på en marknad:

- måste priset sättas minst till samma nivå som marknadspriset
- eller till den nivå som är framräknad enligt kostnadskalkyl, om det priset är högre än marknadspriset.
- Om marknadspris saknas ska pris sättas enligt kostnadskalkyl.

Det överskott som uppstår, i de fall marknadspriset är högre än priset enligt kostnadskalkyl, får inte behållas utan ska betalas in till statskassan. Ekonomienheten ordnar med sådan utbetalning om det blir aktuellt.

Tänk på, om infrastrukturen har beslutat att ta ut användaravgifter ska samma avgift tas ut för företag som ägs av någon som är anställd vid Umeå universitet som för andra externa användare i samma kategori.

Om en forskningsinfrastruktur som vanligtvis inte är tillgänglig externt, vid ett enstaka tillfälle behöver ta ut en avgift för extern användning, är det fortsatt möjligt att i undantagsfall ta ut avgifter med stöd i avgiftsförordningen (1992:191) §4. Då krävs det att tjänsten är av mindre omfattning eller av tillfällig natur.

UMEÅ UNIVERSITET

2 Vad är det ni erbjuder?

Tillgång till ett lärosätes forskningsinfrastruktur för en extern part kan ske i olika form. Beroende på vad som överenskommits är det skilda regelverk att förhålla sig till. Tillgängliggörande av forskningsinfrastruktur kan ske i form av tillgång till **teknisk tjänst eller vara,** som inslag i **uppdragsforskning** samt inom **forskningssamverkan.**

Uppdragsforskning

Innebär att hela forskningsprojektet finansieras genom att alla dess kostnader täcks av uppdragsgivaren, så kallad full kostnadstäckning, ofta formulerar finansiären också uppdraget. Innebär att lärosätet genomför forskning på uppdrag av någon annan. Även om uppdragsgivaren är ett lärosäte ska full kostnadstäckning debiteras. Ingen medfinansiering i form av statsanslag eller bidrag är tillåten utan priset ska sättas så att alla kostnader täcks av fakturerade avgifter.

Forskningssamverkan

Samverkansforskning är forskning, ofta med privat(a) företag som delfinansiär, men där stat, lärosätet självt eller annan bidragsgivare bidrar med delfinansiering eller arbetsinsats. Innebär att lärosätet bedriver forskning i samverkan med en eller flera parter såsom företag, andra lärosäten och forskningsinstitut. Parterna bidrar gemensamt med resurser, finansiering, material och befintlig kunskap. Kräver inte full kostnadstäckning.

Sådana samarbeten är ofta finansierade helt eller delvis med bidrag från offentliga finansiärer. Se även Avtal i forskningssamarbeten för mer information.

En teknisk tjänst eller vara

En teknisk tjänst eller vara avser leveranser till en extern användare, eller att en extern part använder själva infrastrukturen, utan att forskningsinfrastrukturen själv utför någon forskning eller utvecklingsarbete. För sådana leveranser krävs ofta att forskningsinfrastrukturen tillhandahåller teknisk personal och kompetens för att tolka och tillämpa resultaten.

Statliga lärosäten får ta ut avgifter upp till full kostnadstäckning vilket ger möjlighet att ta ut olika avgifter för olika användargrupper. Hänsyn måste tas till marknadspris vid försäljning på privat marknad. Ni behöver då kunna definiera er marknad genom att beskriva vad ni erbjuder och jämföra er med andra aktörer som kan erbjuda liknande teknisk tjänst eller vara samt definiera vilken geografisk marknad ni främst riktar ert erbjudande till.

Användaravgifter för forskningsinfrastrukturer varierar beroende på miljö och vem som ska använda dem.

3 Vilken kund och verksamhet?

Inom **Uppdragsforskning** ska det alltid vara full kostnadstäckning vid försäljning till externa användare, oavsett vem kunden är.

Vid **Forskningssamverkan** fakturerar inte parterna varandra utan alla bidrar gemensamt med resurser i form av exempelvis ekonomiska medel, material och befintlig kunskap. Det finns därför inget kundbegrepp. Det anses *vara icke-ekonomisk verksamhet*. Det är vanligt att sådan samverkan är helt eller delvis finansierad av bidrag från offentliga finansiärer. Det är vanligt att en part i samverkan fördelar ut bidrag till de övriga parterna i enlighet med avtal och bidragsvillkor.

Även samarbete med företag kan, om vissa förutsättningar är uppfyllda, ses som icke-ekonomisk verksamhet. Då forskningssamarbete inte innebär full kostnadstäckning för universitetet får samarbetet inte medföra att samarbetspartner erhåller rätt till bakgrundskunskap eller resultat som genererats vid universitetet med mindre än att separat och marknadsmässig ersättning utgår för detta.

Eftersom universitetet omfattas av EU:s statsstödsregler kan ett felaktigt erhållande av sådana rättigheter anses som otillåtet statsstöd, vilket kan medföra återbetalningsskyldighet för samarbetspartnern.

Vid **tillgängliggörande av forskningsinfrastruktur i form av teknisk tjänst eller vara** är det viktigt att skilja på inkomna uppdrag genom att definiera kunder och klargöra inom vilken verksamhet de verkar. Vid sådana uppdrag behöver man dela upp inkommande förfrågningar utifrån tre olika grupper, eftersom det styr prissättningen.

3.1 Gruppindelning vid tillgängliggörande av teknisk tjänst eller vara

- **Grupp 1**: Aktiviteter och uppdrag som finansieras av anslag eller av bidrag, till exempel offentligt finansierade forskningsprojekt eller basanslag. Betraktas som uppdrag inom en ***icke-ekonomisk verksamhet*.** Prissättningen kan variera men vanligtvis sätts den utifrån de kostnader som uppstår vid tillgängliggörandet av infrastrukturen. Priset kan sänkas genom att infrastrukturen erhållit finansiering genom bidrag och/eller statsanslag vilket räknas med i kalkylen för att räkna fram priser. Prissättningen kan vara olika beroende på kund, till exempel om kunden är ett annat lärosäte, myndighet eller forskningsinstitut med verksamhet finansierad av offentliga medel.

- **Grupp 2**: Gäller aktiviteter som innebär en teknisk tjänst eller vara som erbjuds på en marknad. Detta gäller både om infrastrukturen agerar på en marknad och om varorna eller tjänsterna erbjuds till företag och liknande

verksamheter. Betraktas som uppdrag **inom *ekonomisk verksamhet***. Prissättning ska vara enligt marknadspris eller full kostnadstäckning plus en vinstmarginal. Priset får inte sänkas genom finansiering med offentliga medel som bidrag eller statsanslag. Om marknadspris saknas kan lärosäten som lägst ta ut avgift som täcker merkostnaden som uppdraget ger upphov till (som alternativ till full kostnadstäckning).

– **Grupp 3**: Allt som inte självklart kan placeras i grupp 1 eller 2. Det kan till exempel vara företag som ingår i forskningsprojekt finansierade med offentliga bidrag. Sådana projektbidrag kräver ofta medfinansiering från de deltagande parterna. När ett företag går in med ett sådant bidrag gör finansiären en bedömning att företaget följer reglerna för statsstöd. Inget indirekt statsstöd överförs på företaget om projekten genomförs som ett så kallat effektivt samarbete.

Du är välkommen att kontakta universitetsjuristerna för vägledning i att bedöma inom vilket grupp tillhandahållandet faller.

3.2 Varför är det viktigt att särskilja uppdragen?

Som statlig myndighet får Umeå universitet inte snedvrida eller hämma konkurrens på marknaden. Till exempel genom att ge indirekt statligt stöd till företag genom att använda statsbidrag för att sätta för låga priser, diskriminera eller neka företag tillträde till så kallad strategisk nyttighet (till exempel viss forskningsinfrastruktur) eller blanda ihop myndighetsutövning med affärsverksamhet.

I regler för indirekt statligt stöd skiljer EU på två fall: *Forskning på uppdrag av företag* respektive *Samarbete med företag*. När det gäller forskning på uppdrag av företag räknas det inte som statligt stöd till företaget så länge som organisationen eller forskningsinfrastrukturen får tillräcklig ersättning för sina tjänster. Det gäller särskilt om tjänsten tillhandahålls till ett marknadspris. Alternativt om det inte finns ett marknadspris och tjänsten då tillhandahålls till ett pris som:

- Återspeglar den fulla kostnaden och i regel omfattar en marginal som brukar tillämpas av företag verksamma inom den berörda sektorn, eller
- Är resultatet av förhandlingar på affärsmässiga villkor där forskningsorganisationen förhandlar för att få ut största möjliga ekonomiska nytta och som åtminstone täcker tjänstens marginalkostnader (=merkostnader vid användning eller den kostnadsökning som uppstår vid produktion av ytterligare en enhet av tjänst eller vara).

I lagar och förordningar används begreppen ”icke-ekonomisk verksamhet” och ”ekonomisk” verksamhet. Huvuddragen i uppdelningen är att den ena motsvarar bidrags- eller anslagsfinansierad verksamhet och den andra motsvarar verksamhet på en kommersiell marknad.

UMEÅ UNIVERSITET

Icke-ekonomisk verksamhet finansieras av bidrag eller andra former av stöd och i allmänhet drivs verksamheten utan vinstsyfte. Inom forskningsområdet kommer finansieringen ofta från offentliga forskningsfinansiärer som ger stöd till genomförande av forskningsprojekt eller för investering i infrastruktur.

Ekonomisk verksamhet innebär försäljning av varor och tjänster till kunder och kan finnas inom både näringsliv och offentlig sektor. Uppdrag kan gälla till exempel provtagning, rådgivning eller forskning. Priset för varor och tjänster i den ekonomiska verksamheten ska i princip vara ett marknadspris. Grundprincipen är att den ekonomiska delen av en verksamhet helt ska finansieras av försäljningen.

Umeå universitet särskiljer olika verksamheter i den ekonomiska redovisningen genom att intäkter och kostnader fördelas på olika projekt i ekonomisystemet Raindance. Detta är nödvändigt för att kunna göra ekonomisk uppföljning inom olika verksamhetsområden.

Om man ser på ekonomiskt utfall för en organisatoriskt avgränsad enhet som en institution, enhet eller infrastruktur läggs sedan summan av alla projekt ihop, både den icke-ekonomiska och den ekonomiska verksamheten för att kunna följa upp verksamheten i sin helhet.

4 Prissättning

Vilken avgift en forskningsinfrastruktur ska ta ut varierar beroende på vad som erbjuds, vad som efterfrågas och vem förfrågan kommer från. De regler man behöver förhålla sig till vid prissättning varierar beroende på uppdrag och om det är en intern eller extern användare och vad syftet med användningen är. Om man utför tjänster under längre tid mot samma kund är det bra att reglera möjlighet till framtida prisjustering i avtalet med kunden. Kostnader kan stiga över tid och det bör påverka prissättningen.

Varje forskningsinfrastruktur behöver komma fram till sin egen modell för prissättning. Dokumentera alltid kalkyler och ställningstaganden att kunna visa upp på förfrågan.

Varje uppdrag behöver bedömas separat utifrån;

- Vad är det infrastrukturen erbjuder?
- Teknisk tjänst eller vara
- Uppdragsforskning

I bedömningen måste infrastrukturen också ta ställning till om den agerar på en marknad.

Uppdragsforskning ska alltid utföras med krav på full kostnadstäckning.

När forskningsinfrastrukturen erbjuder **teknisk tjänst eller vara** behöver prissättningen anpassas utifrån aktuella användargrupper och bedömas utifrån;

- Vilken användare och verksamhet?
- Är det interna användare inom Umeå universitet eller
- Externa användare där aktiviteter och uppdrag finansieras av statsanslag, bidrag eller övriga offentligt finansierade medel eller
- Externa användare som verkar inom en marknad eller
- Externa användare med en kombination av ovan, till exempel företag som ingår i offentligt finansierade forskningsprojekt.

4.1 Interna användare inom Umeå universitet

Vid interna användare inom universitetet, tillhandahållande till andra institutioner/enheter och forskningsprojekt är det universitetets fastställda policys och rekommendationer som gäller. Förordningen om tillhandahållande av forskningsinfrastruktur omfattar enbart försäljning som universitetet gör till externa kunder. Dess regelverk är därför inte tillämpligt vid intern försäljning.

Lärosätet kan välja att använda forskningsanslag och bidrag för att subventionera användning vilket ger möjlighet till lägre pris för lärosätets egna forskare. Det behövs dock en bedömning om det är rätt användning av anslag och bidrag.

Umeå universitet rekommenderar en enhetlig prissättning inom lärosätet, där samma pris gäller oavsett om det är försäljning inom befintlig institution eller till andra institutioner/enheter inom lärosätet. Vidare bör erhållna forskningsbidrag och universitetsinterna forskningsanslag, för finansiering av infrastrukturen, medräknas i kalkylen för prissättning för att hålla nere priset vid internt tillgängliggörande av infrastrukturen.

4.1.1 Kostnadsberäkning

Kostnadsberäkning sker genom att försöka identifiera alla resurser som hör till tillgänggörandet av tjänsten eller varan. En övergripande indelning för att beräkna kostnader är:

- Personalkostnader – den arbetstid som anställda lägger ner på leveransen och lönekostnad per person eller utifrån schablon. Det går även ta betalt för instruktions- och utbildningstid.
- Utlägg/förbrukningsmaterial som köps in för utförande och som förbrukas.
- Forskningsinfrastruktur/utrustning i form av avskrivningar
- Kostnader för drift som underhåll, kalibreringar och eventuella omprov. Behöver fördelas schablonmässigt utifrån användning.
- Lokalkostnader och indirekta kostnader som OH-påslag

Kalkylen kompletteras med den finansiering som forskningsinfrastrukturen fått i form av interna forskningsanslag samt externa forskningsbidrag som erhållits för inköp och drift. Vid externa bidrag behöver hänsyn tas till finansiärens villkor.

Kostnadskalkylen bör likna den kalkyl som används för externfinansierade forskningsprojekt. Dokumentera ställningstagande och kalkyl.

Beroende på vilken slags infrastruktur och användning det rör sig om kan kostnader fördelas utifrån olika enheter:

- Per timma (och per instrument) – kom ihåg att ta hänsyn till debiterbara timmar
- Kostnad per antal/dag/vecka och med ev. tillägg av nyttjat förbrukningsmaterial
- Kostnad beräknad per användare/förfrågan
- ”Medlemsavgift” och därefter avgift för faktiskt nyttjande.

En faktor som påverkar prissättningen är den andel basfinansiering som infrastrukturen har, med det menas den långsiktiga finansiering som tilldelats för att hålla infrastrukturen operativ. En infrastruktur med låg basfinansiering kommer behöva prissätta mer affärsmässigt för att generera överskott som bidrar till långsiktig finansiering. En infrastruktur med hög andel basfinansiering kanske hellre vill minimera administrativt merarbete som prissättning och fakturering innebär.

4.2 Externa användare där aktiviteter och uppdrag finansieras av statsanslag, bidrag eller övriga offentligt finansierade medel

För tillgängliggörande till externa användare där forskningen är finansierad av anslag- eller bidragsmedel, gäller principen att ersättning ska ges för de kostnader som uppstår vid genomförande av uppdraget eller aktiviteten. Detta gäller främst andra myndigheter (inklusive lärosäten) och liknande organisationer som bedriver forskning utan vinstsyfte. Ofta brukar sådana användare benämnas som ”akademiska användare”, särskilt när det gäller användare från andra lärosäten.

Precis som vid internt tillgängliggörande inom universitetet finns valfrihet att använda forskningsanslag och bidrag för att subventionera användning vilket ger möjlighet till lägre pris. Det behövs dock en bedömning av om det är rätt användning av lärosätets forskningsanslag och bidrag.

Finansiärens villkor hos den köpande parten kan påverka om avskrivnings-, investerings- och återinvesteringskostnader kan räknas med i kalkylen för prissättning.

Samverkan, utan externa finansiärer, mellan lärosäten och forskningsinstituts ”icke-ekonomiska verksamheter” kan ingå i den här kategorin även om verksamheten inte är finansierad av bidrag. Projekt kan vara finansierade via offentliga forskningsanslag. Det finns då utrymme för parterna att påverka hur kostnader beräknas och ersätts.

4.2.1 Kostnadsberäkning

Kostnadsberäkning sker genom att försöka identifiera alla resurser som hör till tillgänggörandet av tjänsten eller varan, på samma sätt som vid interna användare. Övergripande indelning för att beräkna kostnader är:

- Personalkostnader – den arbetstid som anställda lägger ner på leveransen och lönekostnad per person eller utifrån schablon. Det går även ta betalt för instruktions- och utbildningstid.
- Utlägg/förbrukningsmaterial som köps in för utförande och som förbrukas.
- Forskningsinfrastruktur/utrustning i form av avskrivningar
- Kostnader för drift som underhåll, kalibreringar och eventuella omprov. Behöver fördelas schablonmässigt utifrån användning.
- Lokalkostnader och indirekta kostnader som OH-påslag

Observera att OH-påslag inte ska medräknas i kostnadskalkylen vid genomförande av uppdrag gentemot Region Västerbotten. Det är i enlighet med den överenskommelse som gäller mellan Umeå universitet och Region Västerbotten om att inte fakturera overheadkostnader mellan varandra.

Dokumentera ställningstagande och kalkyl.

Kalkylen kan, utifrån ställningstagande om samfinansiering, innehålla den finansiering som forskningsinfrastrukturen fått i form av interna forskningsanslag samt externa forskningsbidrag som erhållits för inköp och drift. Det behövs dock en bedömning om det är rätt användning av anslag och bidrag. Vid externa bidrag behöver hänsyn tas till finansiärens villkor.

Beroende på vilken slags infrastruktur och användning det rör sig om kan kostnader fördelas utifrån olika enheter:

- Per timma (och per instrument) – kom ihåg att ta hänsyn till debiterbara timmar
- Kostnad per antal/dag/vecka och med ev. tillägg av nyttjat förbrukningsmaterial
- Kostnad beräknad per användare/förfrågan
- ”Medlemsavgift” och därefter avgift för faktiskt nyttjande.

En faktor som påverkas prissättningen är den andel basfinansiering som infrastrukturen har, med det menas den långsiktiga finansiering som tilldelats för att hålla infrastrukturen operativ. En infrastruktur med låg basfinansiering kommer behöva prissätta mer affärsmässigt för att generera överskott som bidrar till långsiktig finansiering. En infrastruktur med hög andel basfinansiering kanske hellre vill minimera administrativt merarbete som prissättning och fakturering innebär.

Umeå universitet rekommenderar att erhållna forskningsbidrag för finansiering av forskningsinfrastrukturen, medräknas i kalkylen för prissättning för att hålla nere priset vid tillgängliggörande av forskningsinfrastruktur till forskare anknutna till andra lärosäten. Ofta brukar sådana användare benämnas som ”akademiska användare”.

4.3 Externa användare som verkar inom en marknad

Prissättning vid försäljning till externa användare som verkar inom en marknad (även kallad ekonomisk verksamhet) ska baseras på kostnadsberäkningar. Detta gäller främst erbjudanden till företag och liknande verksamheter.

Avgiften ska uppgå till minst full kostnadstäckning, alternativt till marknadspris om det är högre.

Kalkylen ska likna den kalkyl som görs för externfinansierade forskningsprojekt med den viktiga skillnaden att övrig finansiering i form av bidrag och offentliga medel (till exempel forskningsanslag) inte ska medräknas. Så även om infrastrukturen fått bidrag eller använt forskningsanslag för finansiering av avskrivningskostnader måste dessa kostnader tas med i kalkylen.

Kostnadskalkylen ska spegla de förutsättningar som andra marknadsaktörer har vid tidpunkten för tillgängliggörandet om de hade gjort samma investering i forskningsinfrastruktur.

Om marknadspriset överstiger den beräknade kostnaden ska marknadspris tas ut, även om det överstiger full kostnadstäckning. Konkurrensen får inte snedvridas genom underprissättning. Ta kontakt med Ekonomienheten om det blir aktuellt.

Tänk på att ett företag som ägs av någon som är anställd vid Umeå universitet ska behandlas på samma sätt som andra externa användare. Avgiften ska uppgå till minst full kostnadstäckning, alternativt till marknadspris om det är högre.

4.3.1 Kartlägga marknadspris

För att bestämma ett marknadspris bör man regelbundet kontrollera om det finns konkurrerande tjänster på marknaden. Den marknad som är relevant att kontrollera består både av en produktdimension och en geografisk dimension. Dokumentera det ni kommer fram till.

1. Beskriv den egna varan eller tjänsten, både dess leverans och villkor för användande. Lista befintliga externa användare och potentiella sådana.
2. Undersök pris och villkor för likvärdiga konkurrerande tjänster. Konkurrensen utgörs av alla andra leverantörer som användarna under punkt 1 kan tänkas vända sig till som alternativ. Inkludera alltid tjänster tillgängliga i Sverige. Tjänster i Europa inkluderas om externa användare har möjlighet att vända sig dit.
3. Bedöm marknadspris för den egna tjänsten. Om det finns en fungerande marknad och det går att få prisuppgifter kan marknadspriset vara en sammanvägning av konkurrenternas priser. Om konkurrerande tjänster skiljer sig från den egna tjänsten kan den kompletteras med en bedömning av vad det betyder prismässigt.
4. Om det inte finns några konkurrerande tjänster så finns inget marknadspris.

4.3.2 Kostnadsberäkning

Kostnadsberäkning sker genom att försöka identifiera alla resurser som hör till tillgänggörandet av tjänsten eller varan. En övergripande indelning för att beräkna kostnader är:

- Personalkostnader – den arbetstid som anställda lägger ner på leveransen och lönekostnad per person eller utifrån schablon. Det går även ta betalt för instruktions- och utbildningstid.
- Utlägg/förbrukningsmaterial som köps in för utförande och som förbrukas.
- Forskningsinfrastruktur/utrustning i form av avskrivningar
- Kostnader för drift som underhåll, kalibreringar och eventuella omprov. Behöver fördelas schablonmässigt utifrån användning.
- Lokalkostnader och indirekta kostnader som OH-påslag

UMEÅ UNIVERSITET

Kostnadskalkylen bör likna den kalkyl som används för externfinansierade forskningsprojekt. Dokumentera ställningstagande och kalkyl.

Beroende på vilken slags infrastruktur och användning det rör sig om kan kostnader fördelas utifrån olika enheter:

- Per timma (och per instrument) – kom ihåg att ta hänsyn till debiterbara timmar
- Kostnad per antal/dag/vecka och med ev. tillägg av nyttjat förbrukningsmaterial
- Kostnad beräknad per användare/förfrågan
- ”Medlemsavgift” och därefter avgift för faktiskt nyttjande.

Priset ska bestämmas utifrån kostnad och marknadspris (om det finns).

Om den beräknade kostnaden överstiger marknadspris ska priset sättas enligt kostnadsberäkningen.

Om marknadspriset överstiger kostnaden ska priset sättas till det högre marknadspriset. Meddela Ekonomienheten i så fall. Mellanskillnaden mellan beräknad kostnad och marknadspriset ska redovisas som inkomsttitel och betalas in till staten. Ekonomienheten behöver därför få information om detta för att kunna hantera inbetalningen innevarande år.

Om det inte går att fastställa något marknadspris så sätts priset så det motsvarar kostnaden plus en rimlig marginal om det finns konkurrerande tjänster.

Alternativt sker förhandlingar på affärsmässiga villkor där forsknings-infrastrukturen förhandlar för att få största möjliga ekonomiska nytta samt att avgiften minst täcker tjänstens marginalkostnader.

Marginalkostnad är den kostnadsökning som uppstår vid produktion av ytterligare en enhet av tjänst eller vara. Att tillverka eller tillhandahålla ytterligare en enhet kan i vissa fall göras med hjälp av befintliga resurser, utan eller med bara en liten extra kostnad. Marginalkostnaden blir då lägre än den totala kostnaden per enhet.

Kontakta Ekonomienheten för att avgöra om det finns förutsättningar att tillämpa bestämmelsen om marginalkostnad, före ni bestämmer pris utifrån marginalkostnad.

UMEÅ UNIVERSITET

4.4 Externa användare - kombination företag/offentligt finansierat

I den här kategorin inräknas tillgängliggörande av forskningsinfrastruktur som har offentlig finansiering men som dessutom har avtalad medverkan (samverkan) med företag som verkar på en marknad. Prissättningen behöver då ses över internt.

Företag kan ingå i forskningsprojekt tillsammans med lärosäten och forskningsinstitut i bidragsfinansierade projekt. Sådana projekt kräver ofta medfinansiering från de deltagande parterna, inklusive företag. När företag går in med sådant bidrag gör bidragsfinansiären en bedömning att företaget följer regler för statsstöd och meddelar grunderna för det vid bidragsbeslutet. Inget indirekt statsstöd överförs på företaget om projektet genomförs som ett så kallat effektivt samarbete.

Villkoren för samarbetsprojekt, särskilt när det gäller bidrag till dess kostnader, delning av risker och resultat, spridning av resultat samt tillgång till och regler för immateriella rättigheter, måste fastställas innan projektet inleds.

Kontakta universitetsjuristerna för mer information och bedömning om det blir aktuellt.

4.5 Att erbjuda tillgång till forskningsinfrastruktur till underpris eller utan att ta betalt?

Det är möjligt att använda det egna lärosätets bidrag och forskningsanslag för att finansiera en annan myndighets tillgång till forskningsinfrastruktur om användaren är en forskare från annat lärosäte och den forskaren använder infrastrukturen inom ramen för icke-ekonomisk verksamhet såsom offentligt finansierad forskning. Det behövs dock en bedömning om det är rätt användning av forskningsanslaget.

Om det däremot gäller en forskare som använder forskningsinfrastrukturen som en del i projekt för en kommersiell part, till exempel uppdragsforskning eller om infrastrukturen tillgängliggörs för forskarens företag, så kan det utgöra ekonomisk verksamhet och infrastrukturen behöver då sätta priset för användning utifrån villkoren för organisationer som verkar på en kommersiell marknad.

Marknadspris ska alltid tas ut om forskningsinfrastrukturen tillhandahåller tekniska varor eller tjänster som är konkurrensutsatta.

UMEÅ UNIVERSITET

Förutsättningar som behöver vara uppfyllda för att få erbjuda tillgång till forskningsinfrastruktur i form av teknisk tjänst eller vara till underpris är:

- Vid internt tillgängliggörande inom Umeå universitet.
- Vid tillgängliggörande till forskare inom Region Västerbotten eftersom OH-påslag inte ska läggas på vid prissättning enligt kostnadskalkyl, enligt överenskommelse mellan Umeå universitet och Region Västerbotten.
- Till externa parter som verkar inom icke-ekonomisk verksamhet, till exempel andra lärosäten, myndigheter, forskningsorganisationer eller andra offentligfinansierade organisationer som ska använda forskningsinfrastrukturen i sin icke-ekonomiska verksamhet.
- Inom ramen för en grupp tjänster där full kostnadstäckning tillämpas på hela gruppen är det möjligt att vissa tjänster kan ha lägre pris så länge det kompenseras av andra tjänster i gruppen som har högre pris, såsom ett företag skulle ha agerat. Upplägget förutsätter att regler om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet följs.
- Forskning på uppdrag av företag i det fall det inte finns ett marknadspris och då priset är resultatet av förhandling på affärsmässiga villkor och som minst motsvarar marginalkostnaden.
- Vid samarbete med företag i samarbetsprojekt som uppfyller definitionen för effektivt samarbete (samverkansforskning). Om infrastrukturen används inom forskningsprojekt där även kommersiella företag deltar så behöver projektet och prissättningen bedömas utifrån regler för indirekt statsstöd. Kontakta universitetsjuristerna i förekommande fall.

5 Redovisning och bokföring

Särskilda faktureringsprojekt ska användas för att kunna särskilja den avgiftsfinansierade verksamheten från institutionens/enhetens övriga verksamhet. För dessa projekt gäller att:

- samma projektkonto kan användas för både extern som intern fakturering inom universitetet.
- vid fakturering gentemot Region Västerbotten finns särskilda regler om medfinansiering vilket gör att de behöver ett eget projektkonto märkt med medfinansieringskod JRV i Raindance projektportal.
- projekten ska kodas med verksamhetskod 21 i Raindance.
- projekten ska namnges med INFRA i början av benämningen.

Avgiftsintäkter

Vid fakturering av kunder, både externa och interna inom universitetet, ska följande baskonton för intäkter användas:

- 3155 Forskningsinfrastruktur statlig
- 3156 Forskningsinfrastruktur ej statlig.

Kostnader

Kostnader behöver fördelas mellan olika projektkonton i Raindance så att de belastar både anslagsprojekt, bidragsfinansierade projekt och projekt finansierade av avgifter för tillhandahållen forskningsinfrastruktur. Det kan vara svårt att göra en rättvisande och exakt fördelning och det är därför tillåtet att använda sig av schabloner och utgå från uppskattningar. Dokumentera ställningstagande för vilken metod ni väljer.

Den kostnadskalkyl som upprättats som underlag för prissättning kan användas även för att föra ut kostnader mot det projekt där intäkterna bokförs. Beroende på vilken slags infrastruktur och användning det rör sig om kan kostnader fördelas utifrån olika enheter:

- Per timma (och per instrument)
- Kostnad per antal/dag/vecka och med ev. tillägg av nyttjat förbrukningsmaterial
- Kostnad beräknad per användare/förfrågan
- ”Medlemsavgift” och därefter avgift för faktiskt nyttjande.

UMEÅ UNIVERSITET

För en mer noggrann beräkning av ett specifikt uppdrags kostnader kan kostnadsberäkning ske genom att försöka identifiera alla resurser som hör till tillgänggörandet av tjänsten eller varan. En övergripande indelning för att beräkna kostnader är:

- Personalkostnader – den arbetstid som anställda lägger ner på leveransen och lönekostnad per person eller utifrån schablon. Det går även ta betalt för instruktions- och utbildningstid.
- Utlägg/förbrukningsmaterial som köps in för utförande och som förbrukas.
- Forskningsinfrastruktur/utrustning i form av avskrivningar
- Kostnader för drift som underhåll, kalibreringar och eventuella omprov. Behöver fördelas schablonmässigt utifrån användning.
- Lokalkostnader och indirekta kostnader som OH-påslag

Det finns olika alternativ för ombokning av kostnader mellan projekt som hänför sig till en och samma forskningsinfrastruktur. Antingen genom schablonfördelning eller via fördelning utifrån kostnadsslag. Välj den metod som passar er bäst.

- För fördelning av avskrivningskostnader använd konto **5766** *Nyttjande av anläggningstillgång* i debet/kredit och intern motpart
- För schablonfördelning av kostnader, där varje kostnadsslag inte specificeras, använd konto **5715** *Forskningsinfrastruktur* i debet/kredit och med intern motpart
- Om ni väljer fördelning av kostnader utifrån kostnadsslag använd aktuellt lönekonto 4* för personalkostnader i debet/kredit med motpart 32950, alternativt via kontering i Primula i stället för Raindance.
- För fördelning av lokalkostnader använd konto 5017 i debet/kredit och intern motpart.
- Övriga kostnader för förbrukningsmaterial, underhåll och köpta tjänster konteras med ursprungligt konto och med ursprunglig motpart, utifrån hur de konterats på leverantörsfakturor. Använd samma konto och motpart i debet/kredit.
- OH-påslag kommer att triggas automatiskt på samma sätt som på övriga projekt i Raindance.

Uppföljning av ekonomiskt utfall

Uppföljning av faktureringsprojekt ska ske på samma sätt som för övriga externfinansierade projekt inom Umeå universitet. Det som skiljer dem åt är att utfallet kan ge vägledning kring om prissättningen och tillhandahållandet av forskningsinfrastruktur har blivit i den omfattning som man tänkt sig. Det kan föranleda att prissättningen kan behöva ses över till kommande år.

Överskott på faktureringsprojekt är inte ett tecken på att medel behöver betalas in till staten och redovisas mot inkomsttitel. Det kan bero på att fler uppdrag än beräknat inkommit under året eller att kostnaderna blivit lägre än i kostnadskalkylen.

Återbetalningskrav baseras på om uppdrag har utförts på kommersiell marknad (oftast då till företag) och att prissättningen har justerats upp till marknadspris på grund av att priset (utifrån beräknade kostnader) varit lägre.

Inbetalning till staten mot inkomsttitel baseras i sin helhet på en jämförelse på intäktssidan. Vad skulle priset egentligen varit utifrån vår kalkyl och vad var vi tvungna att höja priset till på grund av rådande marknadspriser. Det är mellanskillnaden och vilka summor det blir när de räknas samman, som är det belopp som ska betalas in till staten.

Inbetalning mot inkomsttitel ska ske under innevarande år. Det innebär att forskningsinfrastrukturer behöver kontakta Ekonomienheten senast under november månad, för att universitetet ska kunna utföra inbetalning till staten under rätt år.

Kontakta Ekonomienheten för råd om det blir aktuellt.

6 Kalkylmall

Ekonomienheten har tagit fram en kalkylmall som stöd vid beräkning av kostnader som kan ligga till grund för prissättning. Beräkningsmallen är frivillig att använda och passar främst för beräkning av priser som tas ut per timme.

Kontakta i första hand din institutions ekonomifunktion för hjälp att fylla i mallen. För generella frågor kring beräkningar och prissättning kan Ekonomienheten kontaktas via ea@umu.se.

Direkta lönekostnader – Dessa beräknas i en egen flik, se LÖNEKOSTNADER. Ange personalbehov för infrastrukturen, antingen som namngivna personer med aktuell månadslön eller i form av schabloner med schablonlöner, utifrån den bemanning som behövs för drift och att kunna tillhandahålla infrastrukturen.

Driftkostnader - Fyll i kända eller uppskattade driftkostnader för köpta tjänster och förbrukningsmaterial. Här tar du även upp kostnader för så kallade korttidsinventarier som kostnadsförts direkt och inte medför några årliga avskrivningar.

UMEÅ UNIVERSITET

Lokalkostnader - Lokalhyra per kvadratmeter är förifyllt. Ange ungefärlig lokalyta som infrastrukturen upptar (som dess projekt belastas med lokalkostnader i Raindance) alternativt en procentsats för påslag av lokalkostnad som baserar sig på lön- och driftskostnader.

Avskrivningskostnader - I fliken ANLÄGGNINGAR fyller du i utrustning som är registrerad i universitetets anläggningsregister och som medför avskrivningskostnader. I denna flik fyller du även i erhållna bidrag och interna tilldelningar av anslag inom Umeå universitet som är riktade för inköp av anläggningar.

Indirekta kostnader - Fyll i din institutions aktuella procenttal för indirekta kostnader, så kallade OH-påslag, för fakultetsgemensamma och institutionsgemensamma kostnader.

Anslag, bidrag och övrig finansiering - Granska så att belopp för anslag och bidrag stämmer (de som hämtats från fliken ANLÄGGNINGAR) och fyll i eventuell övrig erhållen finansiering till infrastrukturen.

Beräkning av pris, användaravgifter - Kalkylmallen beräknar ut pris per timme för olika användargrupper, utifrån de uppgifter som lagts in i kalkylmallen. Beräknade timpriser utgör ett underlag för och vägledning inför prissättning.

Överenskommet pris kan vara lägre vid prissättning internt inom universitetet, mot Region Västerbotten, andra lärosäten samt mot övriga användare inom icke ekonomisk verksamhet.

Vid tillgängliggörande till kund som bedriver ekonomisk verksamhet ska alltid jämförelse mot marknadspris genomföras och beaktas vid prissättning.

Kontakta i första hand din institutions ekonomifunktion för hjälp att fylla i mallen. För generella frågor kring beräkningar och prissättning kan Ekonomienheten kontaktas via ea@umu.se.